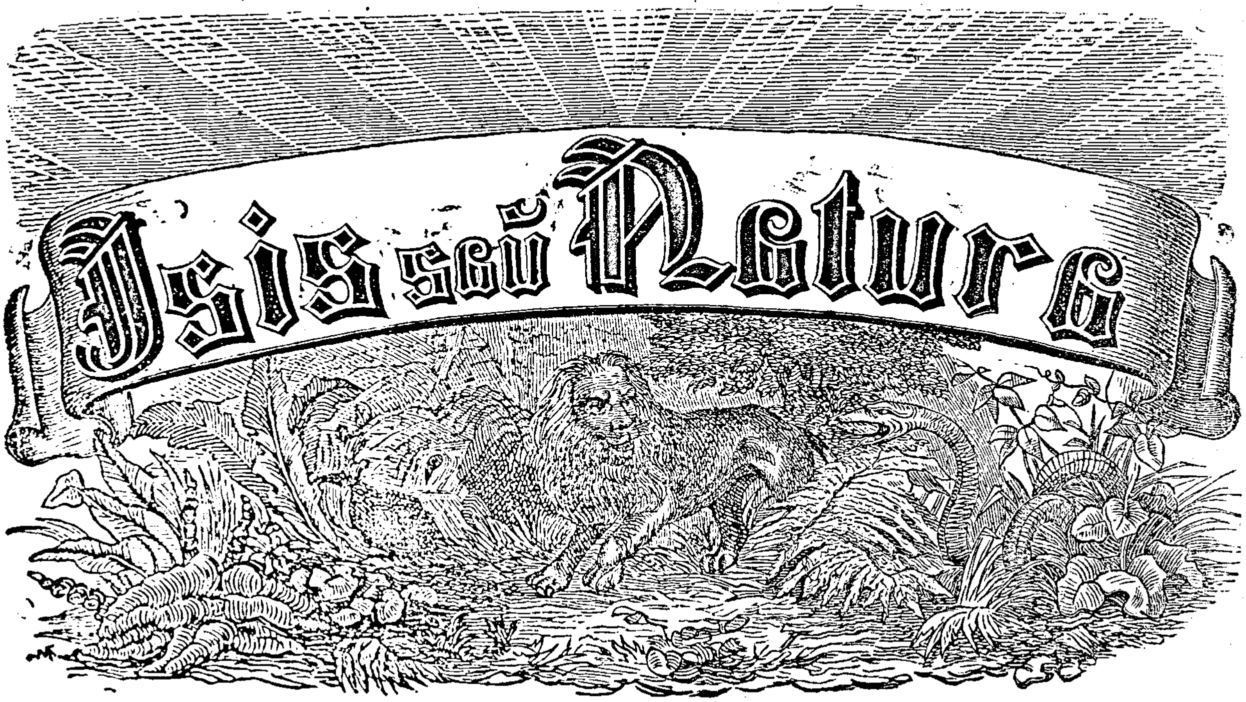

JURNAL

ПЕНТРȢ РЕSПÎNDІРЕА ШТІИНЦЕЛОРȢ НАТȢРАЛЕ ШІ ЕSАКТЕ, ÎN ТОАТЕ КЛАSЕЛЕ.

Редіџеатȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 22. (Анȣлȣ алȣ dȣoiлеа) Бȣкȣрештї Iȣnie 8, 1857.

Desпре smintipe în релаціȣнеа еї, kȣ чеstiȣніле жȣрidіче.

Артіколȣлȣ II. Des-пе idiotismȣ.

Întpe лinsipea комплектъ а tȣtȣлорȣ fъкȣлтъціlорȣ intелектȣале, пînъ ла desвоltapea нормалъ ші перfектъ а ачеstорȣ fрȣмоасе кȣалітъці, кîte diferite ші непȣмерате граде esistъ! Ȣnii din idioці sîntȣ niште fiinце miseраbіле, маї infеріоаре кеарȣ de кîtȣ animaлеле, віаца лорȣ е кȣратȣ вецеtatівъ ші н'аȣ нічї чеа маї мікъ ȣрмъ de inтелiценцъ. Ȣnii din еї, маї пȣцінї проштї аȣ ȣнȣ нȣмърȣ foapte mікȣ de ideї infеріоаре, че se рапортъ ла обжектеле каре 'ї înконціоаръ ші каре sîntȣ акчеzівіле пentрȣ dînшi; еї, авіа ка animaле, пъstрезȣ оаре-каре adȣчерї aminte de simцірї плъкȣте саȣ неплъкȣте, manifestîndȣ плъчерї saȣ dȣрерї dȣпъ кȣалitatea simціčȣнілорȣ кърора sîntȣ sȣпȣшї, аратȣ ші оаре-каре рекȣноштінца пentрȣ ачеia каре 'ї servȣ. Dар кеарȣ ачештї idioці нȣ sîntȣ în stape a se îmбръка sinгȣрї, нȣ sîntȣ în stape a skoate о ворбъ артікȣлатъ, ші totȣ лімбаціȣлȣ лорȣ konsistъ în niште stpirъpї ші цестȣрї. Ачеste fiinце оменештї sîntȣ în ценералȣ diforme, авîndȣ ȣнȣ капȣ mікȣ tȣрtitȣ, маї кȣ seамъ ла моалеле капȣлȣї, маї тоцї sîntȣ skpofȣлошї, рахітічї saȣ eпілептічї, fisonomia лорȣ е fъръ espresiȣne ші stȣniditatea este zȣгръвітъ пе faца лорȣ; sîntȣ ші foapte некȣрацї. Ачеаstъ idioціе este нъскȣтъ în еї ші пȣtemȣ

zіче къ astŭ-felŭ de idiotŭ ръmîne ȣnŭ копiлŭ mikŭ în toatъ viaца лȣĭ, (къчĭ шĭ копiлȣлŭ аре simцirea плъчереĭ шĭ dȣререĭ, бȣкȣрîndȣ-se кîndŭ веde doiка кȣ цiцъ, плîngîndŭ кîndŭ веde ȣnŭ лȣкрȣ каре 'лŭ а sпеriatŭ ш. ч. л).

Sȣб нȣmirea de *imбечiлŭ*, înцелецемŭ н'ачеia ла каре обсервъмŭ ȣnŭ нȣмърŭ оаре-каре de ideĭ simпле în ȣsȣлŭ foarte мърцinitŭ алŭ фъкȣлъцеĭ ворбireĭ; о foarte skȣrtъ memорie; ȣnii кеарŭ нȣ sîntŭ în stare а прiчепе niште interese мърцinite шĭ а faче niште акте motiвate, dar foarte simпле sпре а ажȣнце ла skопȣлŭ лорŭ. Ачештĭ imбечiлĭ sîntŭ întребȣinцацĭ în оsпiчiȣрĭ ла diверse лȣкрърĭ grosiere (s. e. ла мътȣratȣ шĭ кȣръцitȣ кȣрцiлорŭ ш. ч. л). Noцiȣнĭ maĭ комплекте despre soчietatea, мораль, релiцiȣnea, ideiĭ de dreптate шĭ de nedreптate, нȣ esistъ пентрȣ eĭ. Ȣnii аȣ о înклinaцiȣне instinktiвъ пентрȣ фȣrtiшагŭ шĭ întребȣinцезŭ кîte odatъ niште вiклeniĭ ла ачestŭ skопŭ, însъ toate ачestea нȣ ле fакŭ din înцелепчiȣне, чĭ ка о лȣкрare instinktiвъ (întокмаĭ прекȣмŭ s. e. коцофana каре аре ȣnŭ instinktŭ de фȣrtiшагŭ, întребȣinцеазъ вiклeniĭ sпре ачeasta). Ȣnii din eĭ înкъ maĭ кȣлtiвацĭ, штiȣ съ skrie шĭ съ чiteaskъ шĭ кȣnoskȣ шĭ мȣzika. Dȣпъ *Hoffbauer* нȣтемŭ класа imбечiлiĭ în 5 kategoriĭ, adeкъ, (мергîndŭ de ла чеĭ maĭ sȣпериорĭ ла чеĭ maĭ inferiорĭ):

1-iȣ. În ачеĭ каре sîntŭ în stare а жȣdeка обжектеле кȣ каре sîntŭ în kontaktŭ neîntреrȣптŭ, nefiindŭ însъ în stare а жȣdeка алte обжекte нȣое.

2-леа. În ачеĭ каре konfȣndъ identitatea персоанелорŭ, локȣрiлорŭ шĭ а timпȣрiлорŭ. Пентрȣ dînшĭ, diверsitatea timпȣрiлорŭ, а sпацiȣрiлорŭ шĭ а персоанелорŭ нȣ esistъ.

3-леа. În ачеĭ каре sîntŭ капабiлĭ нȣмаĭ ла акцiȣнĭ каре черŭ о atenцiȣне машiналъ, ȣnŭ фелŭ de adресъ а мембрелорŭ, еарŭ нȣ ȣnŭ aktŭ de gîndire; н'аȣ memорie, dar кȣnoskŭ sȣпериоritatea алтора.

4-леа. Ачеĭ кȣ nesimцiбiлitatea foarte mare. Факȣлtatea de а прiчепе оаре-каре обжектŭ, este foarte обtȣsъ ла dînшĭ.

5-леа. Idioцiĭ брȣцĭ saȣ fiinце вецеtatiве, н'аȣ nічĭ о ȣрмъ de inteлiценцъ de simцire, de пoseсiȣне saȣ de черере.

Idioцiĭ шĭ imбечiлiĭ sîntŭ кîte odatъ foarte перiкȣлошĭ; sîntŭ ȣnii каре пȣне фокŭ шĭ кеарŭ оморŭ пе оаменĭ фъръ motivŭ de interesŭ, чĭ нȣмаĭ пентрȣ о плъчере брȣтъ шĭ îngrozitoаре че аȣ, d'а ведеа sînце оменескŭ върsatŭ, saȣ касе шĭ ораше arzîndŭ în флакърĭ; мȣлцĭ idioцĭ sîntŭ sȣпȣшĭ ла niште фȣрiĭ trекътоаре.

Dar între оаменiĭ кȣмŭ se каde шĭ între imбечiлĭ, se афлъ ȣnŭ gradŭ de mizлокŭ de оаменĭ каре 'ĭ нȣтемŭ нȣмi *semi-imбечiлĭ*, а къроra sферъ de кȣноштiнцъ е foarte мърцinitъ, авîndŭ ноцiȣнĭ foarte imperfekte despre ideiле fondamentaле каре formezŭ basa soчietъцеĭ оменештĭ. Întр'adевърŭ, de мȣлte орĭ е foarte diфiчiлŭ а кȣноаште marцinea каре deoseбеште пе чеĭ semi-imбечiле de оаменĭ neimбечiлĭ. Ȣnii авîndŭ о inteлiценцъ foarte mediокръ шĭ некȣлtiватъ în treптеле inferioаре але soчietъцеĭ; ачештĭ оаменĭ потŭ съ se компоарте în требȣрiле лорŭ de toate зiлеле întр'ȣnŭ modŭ în каре nimінĭ нȣ поate съ кȣноаскъ къ sîntŭ semi-imбечiлĭ; ȣnii кеарŭ dintр'înшĭ sîntŭ în stare съ întreprinzъ niште arte mekaniче; iarŭ алцiĭ ла каре съ веde бiне къ пȣrtarea лорŭ нȣ е întокмаĭ кȣмŭ se каde, sîntŭ sокоtiцĭ ка оаменiĭ sinгȣлiерĭ (чiȣdaцĭ) saȣ oriцiналĭ шĭ мȣлцĭ 'шĭ бate жокŭ de dînшiĭ. Мȣлцĭ din semi-imбечiлĭ, кадŭ în патima бецiеĭ шĭ în ласчiвitate; атакŭ seksȣлŭ femeeskŭ întр'ȣnŭ кiнŭ skandaлоsŭ, коmitŭ шĭ алte fапte реле шĭ кеарŭ kriminaле шĭ sîntŭ osîndiцĭ атȣнчĭ de кътре triбȣnaлеле ла diferite pedepse, шĭ ла înkisoare de maĭ мȣлцĭ anĭ; апоĭ кîndŭ esŭ din înkisoare, înчепŭ din нȣоŭ ачесте пȣртърĭ înконвенабiле, атȣнчĭ toatъ лȣmea se мiръ de oпiniatritate (îndъръtnічia) лорŭ, шĭ нȣ штie nimінĭ къ ачештĭ оаменĭ нȣ sîntŭ ръsпonsaбiлĭ пентрȣ акцiȣнiле лорŭ. În класеле sȣпериоаре, кîndŭ semi-imбечiлiĭ аȣ priimitŭ оаре-каре edȣкацiȣне, авîndŭ шĭ înaintea окiлорŭ лорŭ esemпле бȣне, eĭ нȣ кадŭ лесне întр'ȣnŭ aбрȣtismentŭ (doбitoчie) комплектŭ, ка ла класеле inferioаре; însъ шĭ aiчĭ авемŭ de мȣлte орĭ esemпле triste. Istoria а konservatŭ memoria ȣнора dintр'înшĭ. Кîndŭ s. e. *Калiгȣла* în aбрȣtismentȣлŭ лȣĭ stȣпidŭ, а zisŭ къ: 'ĭ паре ръŭ къ toцĭ оаменiĭ н'аȣ нȣмаĭ ȣnŭ gîtŭ к'ȣnŭ sinгȣръ капŭ, ка съ'лŭ поатъ tъia odatъ, а datŭ printр'ачеаsta о доваdъ d'ȣnŭ semi-imбечiлŭ sînцерos.

Despre smintipe saȣ nebȣnie (алienaцiȣnea mîntaлъ).

Toцĭ пzixiatpi modepnĭ, de ла *Pinel*, *Esquirol*, пînъ în zioa de astъzĭ, deosebeskȣ tpeĭ џenȣpĭ de nebȣnie, adekъ: mania, monomania шi лipomanie. D. Faлpetȣ. dъ ла toate aчeste tiпȣpĭ, ȣpmъtoapeлe definiцiȣnĭ.

Mania saȣ *алienaцiȣnea mîntaлъ џenepaлъ.* Maniaчiĭ, ziчe *Falret*, sîntȣ totȣ d'aȣna în desakopdȣ kȣ toatъ natȣpa шi keapȣ kȣ fiinца лopȣ indiвidȣaлъ, пpoпpie; eĭ aȣ пepdȣtȣ identitatea вieцeĭ лopȣ, ȣitîndȣ tpekȣtȣлȣ, пekȣnoskîndȣ presentȣлȣ шi пenpeвъzîndȣ вiitopȣлȣ лopȣ. Inteлiџenца, вoinца, simцipiлe шi toate dopinцeлe лopȣ, sîntȣ konfȣziate fopmîndȣ ȣnȣ xaosȣ. Aчeastъ este tinȣлȣ saȣ modȣлȣ d'întiiȣ aлȣ aлienaцiȣneĭ mîntaлe.

Monomania шi *лipomania* konstitȣe tinȣлȣ saȣ modȣлȣ aлȣ doiлea aлȣ aлienaцiȣneĭ, adekъ *Aлienaцiȣnea mîntaлъ пapцiaлъ*; kapaktepiлe aчestȣĭ tinȣ sîntȣ чeлe ȣpmъtoape: aлienaцiĭ sîntȣ în stape a вopвi foapte paцionaвiлȣ despre mȣлte лȣkpȣpĭ, de aчeea noate чine-вa sъ konвepseze kȣ eĭ mȣлtȣ timпȣ шi dakъ nȣ лe atinџe koapda лopȣ чea sлaвъ, 'ĭ гъseшte foapte лiniшtiцĭ шi întokmaĭ ka oameniĭ paцionaвiлĭ, kȣ toatъ întpeџimea mîntaлъ a fakȣлtъцiлopȣ лopȣ.

Aчeastъ лiniшte aпapintъ, este kaȣza kъ mȣлцĭ oamenĭ nȣ вop sъ kpeazъ kъ aчeшtĭ smintiцĭ sîntȣ întp'adeвъpȣ лinsiцĭ de minte. Вomȣ aвea okasiȣne a вopвi лa вaлe maĭ пe лapгъ despre aчeasta, însъ akȣmȣ вomȣ nomeni anekdota лȣĭ Пineлȣ kape, petpekîndȣ o damъ în Saлnetpiepъ, spre a вisita aчestȣ aшezъmîntȣ, dȣпъ чe 'ĭ a apъtatȣ toate kamepiлe kȣ пoпȣлaцiȣniлe лopȣ, iatъ kъ dama sъ adpeseazъ kъtpe Пineлȣ, kȣ întpeвape: dakъ nȣ noate вedea шi пe smintiцĭ în пepsoanъ; kъчĭ aчeastъ damъ n'a kȣnoskȣtȣ kъ toate пepsoaneлe въzȣte пînъ aчi, epaȣ toate smintite, monomaniaчe maĭ kȣ seamъ.

Maĭ sȣsȣ amȣ zisȣ kъ monomania saȣ aлienaцiȣnea mentaлъ пapцiaлъ, se desпapte în dȣoe kategoriĭ, adekъ în *aлienaцiȣnea пapцiaлъ espansiвъ*, шi în *aлienaцiȣnea пapцiaлъ depresiвъ*.

Fȣndamentȣлȣ fopmeĭ espansiвe este o esaлtaцiȣne a tȣtȣлopȣ fakȣлtъцiлopȣ mentaлe; inteлiџenца este вie neste mъsȣpъ, asemenea вoinца шi simцiminteлe; ideeлe se ȣpmeazъ pepede ȣna neste aлta, kȣ o mape вoгъцie шi fekȣnditate, apoĭ шi fisionomia aлienatȣлȣĭ este koлopatъ шi aпpinsъ, espprimîndȣ o aџiлitate nekontenitъ. Dap kapaktepȣл fondamentaлȣ aлȣ aлienaцiȣneĭ пapцiaлe depresiвe saȣ лipomanieĭ, este o deвiлitate шi o пpostpaцiȣne (nimiчipe) a tȣtȣлopȣ fakȣлtъцiлopȣ mentaлe; inteлiџenца nefiindȣ în stape a fekonda ideĭ; вoinца a пepdȣtȣ pesopteлe eĭ enepџiчe шi fisionomiea пъtimaшȣлȣĭ este depprimatъ, tpistъ, stȣnidъ ostenitъ шi toate mшkъpiлe saлe se ȣpmeazъ foapte înчetȣ шi katȣ пapaлizate. Maĭ лa вaлe, вomȣ вopвi despre toate aчeste fopma maĭ пe лapгȣ. (Вa ȣpma).

Пasepiлe de пapadisȣ.

Пasepiлe din пapadisȣ (paiȣ), чe nȣme pomnosȣ! Чine nȣ'шi imaџinъ aiчĭ вp'o fiinцъ etepikъ demnъ d'a лokȣi în лokȣлȣ fepiчipeĭ шi'aлȣ вeatȣtindeneĭ, idealȣлȣ snepanцeлopȣ omeneшtĭ? Kȣ'ĭ nȣ вine în rîndȣ kъ aчesta tpeвȣe sъ fie nȣmaĭ înџepĭ kape a îmвpъkatȣ fopma de пasepĭ?

Dap de шi Istopia Natȣpaлъ tpateazъ nȣmaĭ despre fiinцeлe tepestpe matepiaлe, dap nȣ de înџepĭ, пpin ȣpmape шi aчeste пasepĭ fiindȣ ȣnȣ oвiektȣ de Istopia Natȣpaлъ, tpeвȣe sъ fie шi eлe niшte пasepĭ mȣpitoape, dap nȣ înџepĭ kȣ apiпĭ шi fopma de пasepĭ, însъ în paпoptȣлȣ fpȣmȣseцeĭ шi'a deлikateцeĭ fълtȣpeĭ, aчeste пasepĭ notȣ fi nȣmite înџepiĭ пasepiлopȣ; de aчeea imaџinaцiȣnea oameniлopȣ a aлesȣ пapadisȣлȣ dpeпtȣ лokȣinца лopȣ. Kъчĭ пeгpeшitȣ, лȣkpȣ чeлȣ maĭ fpȣmosȣ îлȣ nȣmimȣ înџepȣ шi îлȣ aшezъmȣ în Пapadisȣ пe kîndȣ лȣkpȣлȣ чeлȣ maĭ ȣpitȣ, îлȣ nȣmimȣ diaвoлȣ шi îлȣ tpintimȣ лa Infepnȣ (Iadȣ). Eatъ kъ nȣmaĭ пpin fpȣmȣseцea шi deлikateцea лopȣ, aчeste пasepĭ aȣ doвînditȣ nȣmeлe de пasepĭ din Пapadisȣ.

Пatpia aчestopȣ пasepĭ sîntȣ цъpiлe ekȣatopiaлe, цъpiлe kape împpeȣnȣ aчeea чe natȣpa

аре din челе маĭ преціоаsе вецеtale, din челе маĭ рарĭ пасерĭ ші din чеĭ маĭ stрълȣчitорĭ fлȣтȣрĭ, dар ȣnde totȣ d'odatъ, dрепtȣ контрастȣ бізарȣ, esistъ оаменіĭ чеĭ маĭ dеградаціĭ, чеĭ маĭ ферочĭ ші ȣрîціĭ!

Ачеste пасъре аȣ datȣ локȣ ла мȣлte абсȣрdітъціĭ ші ideĭ ероnate че аȣ asistatȣ маĭ наinte în Istoria natȣралъ în рапортȣлȣ лорȣ. Еȣропеніĭ нȣ s'аȣ мърџініtȣ а атрібȣі ачеstорȣ пасерĭ, міракȣле каре s'а ворбіtȣ despre dînселе în India, чі негȣцъторіĭ спре але da о валоаре înкъ маĭ маре, аȣ inventatȣ (пъскочіtȣ) din партеа лорȣ ші міракȣлĭ нȣоĭ; întре алтеле авеа обічеiȣ а ĭĭ рȣпе пічоареле ші adȣчеаȣ kadaверіле лорȣ în Еȣропа фъръ пічоаре, de ачеeа s'а форматȣ кеарȣ ла natȣралістіĭ d'атȣнчĭ опініȣнеа, къ ачеste пасерĭ паskȣ фъръ пічоаре ші totȣ de ачеeа ле а datȣ нȣмеле de paradisia apoda (фъръ пічоаре).

Кîndȣ odatъ s'а форматȣ ачеаstъ опініȣне, негрешіtȣ, къ ера поарта deskisъ ла фелȣріmĭ de прежȣdекъціĭ бізаре, ȣна маĭ бізаръ de кîtȣ алта ші întр'adевърȣ кîndȣ аȣ възȣtȣ о пасере deoseбindȣ-se de челе-лалте прin богъціа, stрълȣчіреа ші лȣксȣлȣ колорілорȣ ші прin фептȣра еĭ estраординаръ, апоĭ кîndȣ ш'аȣ імаџinatȣ къ ачеаstъ пасере паште фъръ пічіоаре, нȣ е de мірare къ ш'аȣ імаџinatȣ къ ачеste пасерĭ тревȣе съ аїбъ кȣ totȣлȣ diferite обічеiȣрĭ de кîtȣ челе-лалте пасерĭ. De ачеeа, ȣniĭ întр'adевърȣ ш'аȣ імаџinatȣ къ ачеste пасерĭ клочеskȣ оȣъле лорȣ, în Paradisȣ; алціĭ аȣ zisȣ къ нȣ mînінкъ нічĭ odatъ, чі тръеskȣ din аерȣ ші din рȣоъ ка флоріле ші fiindȣ-къ н'аȣ тревȣinцъ de mînкаре de ачеeа н'аȣ нічĭ stomakȣ нічĭ intestine (маце). Dар поніĭ din India ле аȣ deкларатȣ ка divini-тъціĭ ші аȣ претinsȣ ка пенеле лорȣ posedȣ о факȣлtate фъкътоаре de міракȣле. Ȣniĭ попȣлĭ кредȣ къ ачеste пасерĭ нȣ морȣ ші кîndȣ ȣна îмбътрîнеште, збоаръ кътре soаре ші se îмпреȣнъ кȣ dînsȣ.

De ші акȣмȣ natȣралістіĭ sîntȣ înкредінцаціĭ къ toate ачеste ideĭ sîntȣ ніште ероаре абсȣрde, însъ нічĭ акȣмȣ н'авемȣ ideĭ кȣ totȣлȣ esakte despre фелȣлȣ траiȣлȣĭ ачеstорȣ пасерĭ interesante. Воіаџіорȣлȣ *Tavernier* zіче къ se нȣtреskȣ de insekte, dар *Boutin* претinde къ sîntȣ пасерĭ рапітоаре каре гонеskȣ ші оморȣ алте пасерĭ маĭ мічĭ. *Lincé* zіче къ мъnînкъ фелȣрімĭ de flȣтȣрĭ. dар sîntȣ лакȣме маĭ кȣ seамъ dȣпъ лȣкрȣрĭ ароматіче (épices).

Despre ачелеа а кърора natȣръ е кȣноsкȣtъ, se шtie къ se цinȣ în пъdȣрĭ ръmîindȣ аколо пе арборĭ, însъ нȣ пе вîрфȣріле лорȣ; къчĭ d'аколо кadȣ лесне ла орĭ-че sȣфларе de вîntȣ чеза маĭ таре, dар орĭ кȣмȣ, еле se погоаръ жоsȣ dimineaца ші seара din арборĭ, ка съ'шĭ каȣте нȣtрімîntȣлȣ лорȣ ші гъsind'о, skotȣ stрігърĭ de бȣкȣріе. Еле кълъtoreskȣ de ла Архіпелагȣлȣ insȣлелорȣ Moluki, пînъ ла нȣоа Guinee, dар нȣмаĭ deпарте; маĭ toate se нȣtреskȣ de поаме ші de алте фрȣкте. Femeiле н'аȣ колорĭ аша de брілiante ші о înфъцішаре аша de фрȣмоаsъ ка masкȣліĭ, esistъ ші în нȣмърȣ маĭ маре de кîtȣ masкȣліĭ, de ачеea este о idee къ пасеріле de Парadisȣ тръеskȣ în поліґаміе (ȣнȣ masкȣлȣ аре мȣлте фемеле) ка кокошіĭ.

Sîntȣ о мȣлціме de speцe de пасерĭ de Paradis, însъ toate аȣ комȣне ȣрмътоареле каракtерĭ зоолоџiче, adекъ: чіокȣлȣ лорȣ е таре, комрріматȣ (лъцрецȣ) ла вîрфȣ, пъріле sîntȣ акоперite кȣ фълціĭ мічĭ ші sȣбціpĭ ка de мътаse, пенеле латерале каmȣ sбîрліte презентîndȣ ка ніште легътȣрĭ de fire fine ші лȣнџĭ; пенеле de кîрмȣіtȣ sîntȣ în нȣмърȣ de zече, песte каре se афлъ dȣое пене лȣнџĭ фъръ барбъ, каре sîntȣ орĭ sȣчіte орĭ întoarse înапоĭ; пічоареле лорȣ sîntȣ тарĭ.

Speца чеа маĭ комȣнъ este ачеeа нȣміtъ: *paradisea apoda.* Este de мърімеа ȣнеĭ чіоаре мічĭ; spinареа ші бȣрта sîntȣ kastaniĭ, пенеле însъ, капȣ ші гîtȣ sîntȣ ка de kalifea галбене, фрȣнтеа е неагръ; гȣша верde ка zmaрardȣ, dар моцȣріле ла amîndoȣъ латȣріле корпȣлȣĭ sîntȣ ка ніште fire de аȣрȣ stрълȣчindȣ; ла ръdъчінеле лорȣ sîntȣ роşіĭ. Ла коаdъ аре dȣое пене лȣнџĭ, (ка de dȣое пічоаре) таре ка корпȣ, н'аȣ барбъ ші sîntȣ semisferiче.

Ачеаstъ speцъ este кȣноskȣtъ de sȣte de anĭ ші în патріа еĭ о оморȣ оаменіĭ сълбатічĭ d'аколо (Papuasiĭ) кȣ съџеte неaskȣціte. Dȣпъ че ле аȣ оморîtȣ, ле рȣпȣ пічоареле ші ȣskȣ kadaвeріле лорȣ în nisipȣ фербinte. D'аколо ле adȣкȣ ла India ші Kina, ȣnde servȣ dрепtȣ орнаменте (ка пене) în kostȣмȣлȣ прінчіпілорȣ ші реџілорȣ орienталĭ. Dар în Еȣропа, нȣмаĭ ȣнеле

dame de кondiцiзne foapte înaлtъ noaptъ în пъ-pвлă лopă пenеле азpite шi stpълзчitoape але aчestopă пasepĭ estpaopdinape, însъ колоареа галбенъ se фаче маї палidъ шi sлабъ кîndă este

Feлзpimĭ de пasepĭ de пapadisă.

espsъ mълtă timпă. ла infлsinца лзmineĭ. Fiindă-къ oamenii гoneskă mълtă n'aчeste пasepe, maĭ кз seamъ пe maskзлĭ пenlpз fpзmз-seцa лopă, de aчeea a devenitě foapte papă; însъ

ачеї че aŭ авѕtŭ окаѕiѕne a веdea o asemenea пasepe sвѕрîndŭ, ворвескŭ кѕ estasŭ de ачestŭ sпektaколŭ grandiosŭ, кîndŭ o asemenea пasepe stрълѕчitoape sвoаръ în miжлокѕлŭ ѕпеї пъdѕрї dese; къчї atѕнчї seamъnъ к'ѕнŭ mateopŭ înfокatŭ каре sвоаръ în аерŭ.

În кълъtopiiле лорŭ, aчeste пasepї 'шї алегŭ ѕнŭ kondѕktopŭ saŭ рецe пe каре ѕpmeazъ кѕ чea maї mape fideлitate, кîndŭ елŭ sвоаръ, sвoрŭ toцї, кîndŭ елŭ шade жosŭ, s'ашеzŭ toцї îmпрецiѕрѕлŭ лѕї, de шi ïї вine кѕ греŭ ка съ se înaлце dѕпъ пъmîntŭ.

Kîndŭ domneskŭ în natpia лорŭ, вîntѕpiле пѕmite «Moussons», atѕнчї пepdŭ пeпeле лорŭ лѕнцї шi toate чeле-лаlte opnamente кѕ каре natѕpa ле a însestpatŭ întр'ѕнŭ modŭ аша de цепеposŭ шi de лѕksosŭ, dap kîndŭ tpeче timпѕлŭ ачestopŭ вîntѕpї, пeпeле лорŭ ле кресkŭ ла локŭ.

Afapъ d'ачeastъ sпeцъ esistъ шi чeле ѕpmъtoape ка чeле maї прінчiпале.

Пasepea de Пapadisŭ кѕ apinї алве, (P. leucoptera).

Пasepea de Пapadisŭ алвъ кѕ tots, (P. alba).

Пasepea de Пapadisŭ кѕ rîtѕлŭ aspilŭ, (P. gularis).

Пasepea de Пapadisŭ кѕ moцŭ, (P. cirrhata).

Пasepea de Пapadisŭ пeaгpъ, (P. nigra).

Пasepea de Пapadisŭ чea mikъ, (P. minor papuana).

Manucode (P. regia). Ѕniї o пpiвeskŭ ка рецеле saŭ kondѕktopѕлŭ челорŭ-лалtе sпeцe de пasepe de Пapadisŭ.

Пasepea de Пapadisŭ кѕ коada fѕpкatъ, (P. furcata).

Пasepea de Пapadisŭ poшie, (P. rubra).

Пasepea de Пapadisŭ чea sѕпepвъ, (P. superba). Asta este sпeцa чea maї fpѕmoasъ, dintpe toate Eatъ enѕmepaцiѕnea sпeцелорŭ ачestopŭ пasepї, каре natѕpa a кpeatŭ ка ѕнŭ капŭ d'опеpъ алŭ eї în toatъ кlasa пasepiлорŭ. Daкъ Natѕpa pretѕtindene, maї în toate кpeaцiѕніле eї, каѕtъ a peaлiza ideea fpѕmѕseцeї, aiчї a къѕtatŭ a înfiinцa ideea sѕвлimѕлѕї шi a marnifiчeнцeї, челeї maї пepfekte. Ла веdepea fieшї-къpѕia sпeцe, sпektatopѕлŭ este siлitŭ a eskлama din пѕоŭ: Че admipaвiлŭ, че fpѕmosŭ! Че sѕпepвŭ! Daкъ teopia лѕї *Пitaropa* apŭ fi adeвъpatъ, adeкъ къ toцї oamenії dѕпъ moapte se skimвъ în animaлеле, negpeшitŭ къ oamenії чeї maї fpѕmoшї, maї кѕ seamъ dameлe чeле maї fpѕmoase. tpeвѕe съ se metapmofoseze în пasepї de Пapadisŭ.

Nemѕpipea sѕfлetѕлѕї.

Kestiѕnea nemѕpipeї sѕfлetѕлѕї este stpînsŭ, легатъ кѕ ачeea a Пpoвidenцeї. Esistenцa ѕнѕї Dѕmnezeŭ, dpeптŭ шi вѕнŭ este fondamentѕлŭ нeчesapiŭ алŭ кpedinцeї noastpe, întp'o вiaцъ вiitoape; шi d'алtъ пapte esistenцa ѕнеї вieцe вiitoape este нeчesapie ла жѕstifiкаpea Пpoвidenцeї. Întp'adeвъpŭ este îndestѕлŭ пentpѕ a-жѕstifiка Пpoвidenцa ка o вiaцъ вiitoape съ fie posiвiлъ, каре se demonstpъ fъpъ a maї авеа tpeвѕiнцъ d'a invoка dpeптatea saŭ вѕнъtatea лѕї Dѕmnezeŭ; ea se dedѕче кѕpatŭ din sпipitѕaлitatea sѕfлetѕлѕї ѕманŭ. Îndatъ че se asirѕpъ чinева къ sѕfлetѕлŭ поate съ tpъiaskъ шi dѕпъ кopпŭ, asta se demonstpъ лesne pezemîndѕ-se пе sѕвлimeле atpiвѕte але лѕї Dѕmnezeŭ, къ întp'adeвъpŭ este аша шi пpintp'ачeasta skoпѕpiле Пpoвidenцeї шi destinaцiea omѕлѕї se лimѕpesk d'odatъ.

Dѕoe dovezї destinkte, егалŭ solide, егалŭ fondate пe konsчiinцa Ѕniвepsaлъ шi пe-tpadiцiѕніле цепѕлѕї ѕманŭ, konstitѕe demonstpaцiѕnea nemѕpipeї sѕfлetѕлѕї. Ѕna metafisiкъ fondatъ пe sпipitѕaлitatea sѕfлetѕлѕї, шi алta mopaлъ, fondatъ пe dpeптatea лѕї Dѕmnezeŭ, adiкъ d'ашŭ пpiimi dѕпъ moapte pъsплъtipea faпteлорŭ saле. Чea d'întiiŭ din ачeste apгѕmente пѕ sѕsцine ка съ zikŭ аша, de kîtŭ sѕвstanцa sѕfлetѕлѕї nostpѕ, a dѕoa пepsonaлitatea лѕї. Maї pъmîne aкѕmŭ съ шtimŭ, daкъ sѕfлetѕлŭ ѕманŭ dѕпъ че a dѕsŭ пepsonaлitatea sa întp'o алtъ вiaцъ este destinatŭ a o пepde o-datъ пentpѕ totŭ d'aѕna, sеŭ daкъ e кematŭ ла ѕнŭ вiitopŭ infinitŭ

Чea d'întiiŭ dovadъ este dежа în Плatonŭ. Чine moape ziче Sokpatŭ, чine se disoлвъ (stpiкъ)? Kompѕsѕлŭ пѕ simплѕлŭ. · Daкъ sѕfлetѕлŭ e simплѕ елŭ este indisoлѕвiлŭ, este nemѕpitopiŭ.

Ачestŭ apгѕmentŭ este пpea вine desvoлtatŭ

de Fенелонŭ. Este adeвъратŭ zіче елŭ, къ сȣфлетȣлŭ омȣлȣї нȣ este o fiinцъ konstantъ прin еа însȣшї авîndȣ'шї esistenцa нечесаріе.

Nȣ este de kîtŭ o sinгȣръ fiinцъ каре аре esistenцa прin sine, каре n'o поate nіч'odatъ перde, шї каре o dъ дȣпъ плакŭ тȣтȣлорŭ fiinцелорŭ. Dȣmnezeŭ n'арŭ авеа тревȣінцъ, de nіч'o акцїȣне пentrȣ a nimічі сȣфлетȣлŭ омȣлȣї, n'арŭ авеа de kîtŭ съ ласе ȣнŭ momentŭ нȣмаї съ înчeteze акцїȣнеа прin каре елŭ фаче a kontinȣa креацїȣнеа în fie-каре momentŭ, пentrȣ a o кȣфȣнda în авісȣлŭ neantȣлȣї, de ȣnde елŭ аtрас'o, прекȣмŭ ȣнŭ омŭ n'аре тревȣінцъ de kîtŭ съ ласе a къdea din mînъ'ї o пеатръ че o цine în аерŭ: еа каde прin пропріа еї гревtate.

Este ворба акȣмŭ d'a шti dакъ сȣфлетȣлŭ аре în sine кавзе natȣрале de destрȣкціе, каре съ факъ a термina esistenцa sa дȣпъ ȣнŭ timпŭ оаре-каре; шї dакъ se поate demonstра filosofічеште къ, сȣфлетȣлŭ n'аре de локŭ în sine astŭ-felŭ de кавзе.

Iatъ dовада nегатівъ.

Îndatъ че амŭ кȣнозatŭ distinкціȣнеа преа реалъ a корпȣлȣї шї a сȣфлетȣлȣї, не мірьмŭ кȣ totȣлŭ de ȣnipea лорŭ, шї asta *нȣ e de kîtŭ* прin sinгȣра пȣтере a лȣї Dȣmnezeŭ, къ пȣтемŭ кончіпе кȣмŭ елŭ a пȣтȣтŭ съ ȣnіаскъ шї съ факъ a лȣкра în конкордіе, aste dȣoe natȣрї аша de deoseбite. Корпȣріле нȣ rîndeskŭ сȣфлетеле нȣ sîntŭ dівізівіле, нічї întinse нічї fігȣрате. K'ȣнŭ кȣвîntŭ нȣ потŭ авеа пропрієтъцї корпорале.

Întреваці пе орї-каре персоанъ simцitoare, dакъ rîndіреа еї e rotȣndъ saŭ пътратъ, албъ saŭ галбенъ, калdъ saŭ рече; astъ персоанъ în локŭ d'a ръспȣнde serioсŭ ва înчепе a rîde. *Întреваці'лŭ asemenea dакъ atomele корпȣлȣї съŭ*, sîntŭ înцелеnte saŭ stȣпide, dакъ аŭ amічiцie ȣнеле пentrȣ алтеле, dакъ atomele potȣnde аŭ маї мȣлтŭ sпiritŭ шї віртȣте de kîtŭ челе пътрате: astъ персоанъ ва rîde înкъ шї нȣ ва пȣтеа креde dакъ 'ї ворбіцї serioсŭ.

Distinкціȣнеа реалъ шї întреагa, неасемънаре de natȣръ a ачесторŭ dȣoe fiinцe, fiindŭ astŭ-felŭ stabiліte, нȣ тревȣе съ не мірьмŭ къ ȣnipea лорŭ каре нȣ konsistъ de kîtŭ întр'ȣнŭ felŭ de кончертŭ saŭ de рапортŭ мȣтȣалŭ între rîndіріле ȣнȣіа шї мішкъріле челȣї-лалтŭ, *поate* înчeta фъръ ка nіч'ȣна din ачесте fiinцe съ înчeteze d'a esista; din kontra тревȣе a не міра кȣмŭ dȣoe fiinцe de natȣрї аша de deoseбite потŭ ръмînea kîtŭ-ва timпŭ întр'ачестŭ кончертŭ de операціȣнї. Кȣмŭ арŭ konкide dар чіне-ва къ ȣна din ачесте dȣoe fiinцe арŭ fi nimічитъ, îndatъ че ȣnipea лорŭ, каре ле este аша de пȣцінŭ natȣралъ, арŭ fi nimічитъ? Съ înфъцішемŭ dȣoe корпȣрї каре sîntŭ кȣ totȣлŭ d'ачееашї natȣръ; despърціці-ле нȣ вецї destрȣа пъ nіч'ȣна din еле; esistenцa ȣнȣіа нȣ поate nіч'odatъ проба esistenцa челȣї-лалтŭ, нічї nimічіреа челȣї d'алŭ doiлеа п'ачелȣї d'întîiŭ. Кȣ toate къ сȣпȣzъмŭ aste dȣoe корпȣрї asemenea în totŭ, distinкціȣнеа лорŭ реалъ e îndestȣлŭ sпре a demonstра къ nіч'odatъ ȣнȣлŭ алтȣіа нȣ поate fi кавза de esistenцъ saŭ de nimічіре: прin раціȣнеа къ ȣнȣлŭ nefiindŭ челŭ-лалтŭ поate съ esiste saŭ съ fie nimічітŭ фъръ челŭ-лалтŭ. Distinкціȣнеа фаче indeпenденцa лорŭ мȣтȣалъ. Dакъ astŭ-felŭ тревȣе a раціона despre dȣoe корпȣрї че despърцимŭ шї каре sîntŭ кȣ totȣлŭ d'ачееашї natȣръ, кȣ atîtŭ маї пȣтернікŭ кȣвîntŭ, тревȣе a раціона asemenї despre ȣнŭ sпiritŭ ш'ȣнŭ корпŭ a кърорŭ ȣnipe n'аре nimікŭ natȣралŭ, atîtŭ de мȣлтŭ natȣріле лорŭ sîntŭ deoseбite! Пе d'o парте înчetареа ȣнеї ȣnipї аша de акчіdentale a ачесторŭ dȣoe natȣрї нȣ поate fi нічї ȣнеа нічї алтеа, o кавзъ de nimічіре; d'алтъ парте nimічіреа кеарŭ a ȣнеа din ачесте dȣoe fiinцe n'арŭ fi нічї întр'ȣнŭ кіпŭ ȣнŭ кȣвîntŭ saŭ кавзъ de nimічіре пentrȣ чеа-лалтъ. O fiinцъ каре нȣ e нічї întр'ȣнŭ кіпŭ кавза esistenцеї алтеа нȣ поate fi кавза nimічіреї сале. Este dар лȣмінатŭ ка zioa къ desфачереа корпȣлȣї шї a сȣфлетȣлȣї нȣ поate атъра nimічіреа нічї a сȣфлетȣлȣї нічї a корпȣлȣї, шї къ *кеарŭ nimічіреа корпȣлȣї нȣ поate* фаче a înчeta esistenцa сȣфлетȣлȣї. Kîtŭ despre корпŭ елŭ нȣ e de локŭ nimічітŭ; челŭ маї мікŭ atomŭ *нȣ поate пері*.

Чееа че нȣмімŭ ноі moarte нȣ e de kîtŭ ȣнŭ simплȣ deранцементŭ de органе; atomele челе маї сȣбтіле se esалъ; машina se stрікъ шї se desфаче: dар орї în че парте корȣпціеа saŭ asардȣлŭ (întîmплареа) deпъртеазъ ръмъшіцеле, nіч'o пъртічікъ нȣ înчeteazъ nіч'odatъ d'a esista, шї тоцї filosofi sîntŭ d'акордŭ a кȣnoza къ nіч'odatъ нȣ se întîmплъ în Ȣніверсŭ пердереа челȣї маї neînsemnatŭ шї imперчептівілŭ atomŭ матеріалŭ.

Апоï daкъ чеа maï mепрisaбілъ mатеріе нв se пердe чі se skimбъ în алta, кmmв dap sъ не tememв de пердереа astei sвбstanце преа нобіле ші преа пвтерніче пе каре о нвmimв sвfletв? Кnmв ші арв пвtea чіне-ва imцina къ корпвлв каре нв se nimічеште ніч'одатъ sъ nimічеаskъ sвfletвлв каре е maï нобілв de kitв dînsвлв, streinв ші кв totвлв indeпendentв? Se sвпоzeazъ fъръ îndoialъ къ ніч'внв atomв алв корпвлвï нв е nimічitв în momentвлв desfaчереï а ачеstорв двoe пърці: пентрв че dap къвtъmв кв atîta isцеалъ претеksте, ка sъ креdemв къ sвfletвлв каре este mвлtв maï перfectв, este nimічitв? Este adeвъratв къ în totв timпвл Dвmnezeв este a totв пвтерnікв sпре a'лв nimічі, daкъ воеште, dap нв е ніч'внв квvîntв a креdе ка елв sъ boiaskъ ачеаsta în timпвлв desfачереï maï бine de kitв în алв вnipeï. Чееа че нвmimв moapte, nefiindв de kitв внв simплв depанцementв de молекvле каре компвне органеле, нв пвtemв ziче къ ачеstв depанцementв se întîmплъ în sвfletв ка ші în корпв.

Astъ dовадъ în sine este de sigвpв neînвinsъ; dap нв е îndestвлв. Ea stabілеште în adeвърв чееа че se поаte нвmi nemвріреа metafisiкъ а sвfletвлвï, dap asвпра nemвріріï sale mopале нв не învaцъ nimiкв. Кв alte квvinte mъ asigвpв, asemenea къ sвбstanца, fiinца sвfletвлвï meв нв ва fi de локв nimічitъ; kindв корпвлв meв se ва disолва; dap че se ва faче персоана mea, konsчiinца mea de fiinцъ mopaлъ, віаца mea? Iatъ чееа че воеskв sъ штiв ші ea нв'mï sпвне. Че'mï пасъ de tръеште sвfletвлв meв dвпъ moapte, daкъ tребве sъ adoapmъ пентрв totв d'авна, întp'ачеstв греv somnв, каре mъ fвpъ din astъ віаџъ пе fie каре momentв? Înкъ внв somnв пасаџерв, нв este de kitв penaosв; dap внв somnв eteрнв, asta e neantвлв. Че'mï пасъ кеарв къ sвfletвлв meв peînoitв прin moapte, treче ла niште destinaцiвnï нвoï. Fie kitв de stрълвчitoape aste destinaцiвnï dвпъ кnmв imaџinaцiвnea ле biseazъ, daкъ персоана mea tребве sъ fie streinъ, еле înчеteazъ d'a mъ interesa.

Konsвлtaцï цепвлв вmanв; nemвріреа кв каре елв нвtреште sfînta sперанцъ, ачеа пе каре sвfletвлв релiџiosв о чере ла бвнъtatea divinъ, ачеа каре înалцъ пъ slaбв, пъ апъsatв, арвнкindв asвпра mizepieï лвï prezentъ внв peîletв konsolatopiв de o destinaцiвne maï бвнъ, asta este nemвріреа персоанеï.

A двoa dовадъ este foapte simплъ, în kitв нв vomв авеа trебвinцъ a insista mвлtв asвпръ'ï.

Este внв прinчiпв stabiлitв maï sвsв кв solidiate, къ леџеа mopaлъ tребве sъ aibъ o sankцiвne destвлв de dpeaптъ пропорціonatъ ші eneрџікъ.

Diferitele sankцiвnï ле пвtemв редвче ла nатрв sпеце: sankцiвnea natвpaлъ, sankцiвnea легалъ, sankцiвnea opiniвneï пвбліче, în fine ачеа a konsчiinцeï saв sankцiвnea interioapъ.

Sankцiвnea natвpaлъ este леџеа în virtвtea къріа fiinца mopaлъ гъseште pedeapsa saв ръsплътipea faptelорв sale în konseквinцеле лорв natвpaле. Аша desfrînареа рвinъ sънътatea ші tîmпеште inteлiџенца; o віаџъ temпеpatъ, din kontpa, întъреште ші konsеpвъ toate facвлtъцiле noastpe. Astъ sankцiвne este foapte dpeaптъ dap 'ï lipseште пропорціone ші вniвepsalitatea. Spre esemплв, infлвinца desfrînърeï asвпра sънътъцeï depinde de форца konstitвцieï ші de natвpa temperamentвлвï. Kiцï oameni кв обічеiвpï negrвлate aв пвtватв вinъ în чеï din вpmъ anï aï внеï бътрînеце desfrînate, toatъ fopца ші toatъ граціa spiritвлвï лорв. De kite орï лвкрвлв челв maï obstinatв, a ръmasв întвnekosв пентрв o inteлiџенцъ mъpџinitъ, пе kindв natвpiле aлеse продвкв fъръ osteneaлъ fpвktele челе maï minвnate.

Sankцiвnea леџiлорв este inkomплетъ fiindъ-къ se mърџineште a pedeпsi ші нв ръsплътеште. Апоï ea нв pedeпseште de kit кълкареа внеï sinгвре sпеце de datopiï, ачелеа але омвлвï кътре semeniï sъï. Ші кеарв întpe ачеste datopiï ea нв atinџe de kitв віолацiвnea datopiiлорв de жвstiцie, лъsîndв пе oamenï a кълка în n'чiоаре fъръ pedeaпsъ, datopiiле de amopв ші de kapitate. Afapъ d'aste, ea isбеште kite odatъ пе inoчentв ші преа adese opï, нв кноаште saв крвцъ пе квлпавілв.

Sankцiвnea opiniвneï пвбліче este înкъ maï înkompletъ; че е maï skimбъторв ші maï îndръsпецв de kitв пъреріле внвï пвбліkв флвштвратікв, distpaktв, pasionatв, варiaбілв? Kite kpime ръmînв askвnse! Kite inokpiцï sîntв опоpaцï! Kite fapte нобіле 'ші трагв прецвл лорв din obskвpitate!

(Ва врма)